

В. Ворожбіт-Горбатюк, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України
ORCID: 0000-0002-5138-9226

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС РОЗРОБЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ВИКОНАННІ ПОКАРАНЬ І ПОВОДЖЕННІ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Дотримання прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими в Україні, незаперечно, є одним із дескрипторів у документах, що супроводжують процеси євроінтеграції України, формування високої репутації нашої держави на світовій арені як демократичної, де в усіх сферах суспільно-правових відносин визначальним є верховенство права і гуманістичні цінності. Попри виклики провадженого воєнного стану і перманентну загрозу життю внаслідок наближеності міста Харкова до зони активних бойових дій, харківські учені на системному рівні здійснюють розвідки у різних напрямках кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права. Трансформація комунікацій і проникнення цифрових технологій, у тому числі систем штучного інтелекту, в усі сфери дослідницької, організаційно-методичної, просвітньої, педагогічної та інших видів діяльності зумовили широкий науковий дискурс щодо безпечного і доцільного використання систем штучного інтелекту, зокрема, використання штучного інтелекту для забезпечення прав людини при виконанні покарань за кримінальні правопорушення і під час поведження із засудженими.

Як відомо, 2024-й рік ознаменувався прийняттям парламентом Ради Європи Закону про штучний інтелект, яким конкретизовано заходи щодо розвитку штучного інтелекту загального призначення, обмеження на використання біометричних

систем ідентифікації правоохоронними органами, заборони використання соціальних оцінок і штучного інтелекту для маніпулювання, а так само – право споживачів цифрових послуг звертатися зі скаргами й отримувати роз'яснення¹.

Законом України «Про авторське право і суміжні права» наразі врегульовано відносини щодо набуття, здійснення та захисту особистих немайнових і майнових авторських та/або суміжних прав, а також щодо прав особливого роду (*sui generis*), пов'язаних зі сферою авторського права та/або суміжних прав² на твори, які згенеровано, у тому числі, штучним інтелектом. Це актуалізує доцільність розробки заявленої у назві цієї публікації проблеми у частині науково-методичного супроводу підвищення кваліфікації моніторів Національного превентивного механізму (далі – НПМ), реалізації завдань співпраці науковців і фахівців-практиків Державної кримінально-виконавчої служби України, ДУ «Центром пробації», правозахисних і громадських організацій. Також вбачаємо доцільним розробку практичних рекомендацій щодо використання систем штучного

¹ Artificial Intelligence Act: MEPs adopt landmark law. 2024 URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240308IPR19015/artificial-intelligence-act-meps-adopt-landmark-law> (дата звернення: 11.09.2024)

² Про авторське право і суміжні права. Закон України. Документ 2811-IX, чинний, поточна редакція від 15.04.2023, підстава 2974-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 11.09.2024)

інтелекту в авторських наукових розвідках у межах академічної доброчесності за напрямом: кримінальне право та кримінологія, кримінально-виконавче право. Значущою є розробка правових і етичних засад використання нейромереж та систем штучного інтелекту у контексті посилення ролі НППМ в організації і координуванні моніторингових візитів у місця несвободи для запобігання жорсткому поводженню з людьми, що там утримуються, а також під час розробки програм підготовки і підвищення кваліфікації моніторів НППМ.

У Науково-дослідному інституті вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України у 2024 році завершується фундаментальне дослідження на тему «Дотримання прав людини при виконанні покарань і поводженні із засудженими в Україні» (РК УкрІНТЕІ № 0121U114397, номер бюджетної програми: 6581040). Одним із завдань цього фундаментального дослідження передбачено наукове обґрунтування і пошук дієвих інструментів «вирішення проблемних питань, які постають у практиці виконання кримінальних покарань під час роботи із засудженими та особами, звільненими від відбування покарання, відповідно до євроінтеграційних процесів»¹. Це завдання змістовно перекликається із завданням, передбаченим Концепцією розвитку штучного інтелекту в Україні: «Визначення необхідних заходів ресоціалізації засуджених шляхом проведення аналізу наявних даних за допомогою технологій штучного інтелекту»².

Науковий аналіз змісту чинних нормативно-правових актів, законопроектів і законодавчих новел щодо соціально-виховної роботи із засудженими до покарань за кримінальні правопорушення, у тому числі покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, вивчення реального стану реалізації права на освіту в установах виконання покарань, а так само організації психологічної роботи із засудженими й ув'язненими через призму викликів запро-

вадженого воєнного стану та доцільних імплементаційних практик, що супроводжують євроінтеграційні процеси у кримінально-виконавчому праві, ознайомлення із практикою реалізації реабілітаційних програм для засуджених онлайн, – все це є дослідницькими завданнями, що гармонізуються з об'єктивною потребою реалізації інших завдань Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, визначених для сфер: «Освіта і професійне навчання», «Підвищення кваліфікації і професійна перепідготовка кадрів», «Наука», «Інформаційна безпека», «Правове регулювання та етика», «Правосуддя»³. Активна розробка напряму емпатичного штучного інтелекту розкриває перспективи і створює нові виклики у науковому, організаційному та методичному супроводі використання ефективних інструментів психологічної роботи із засудженими, розробці переліків цифрових сервісів і застосунків з елементами штучного інтелекту, доцільних у реалізації реабілітаційних, корекційних програм із засудженими та особами, взятими під варту, з різними розладами і залежностями внаслідок вживання психоактивних речовин⁴.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Проблематика використання штучного інтелекту досить широко представлена в сучасному науковому дискурсі. Багато корисної інформації аналітичного, право-просвітницького, методичного змісту міститься у відкритих мережевих ресурсах. Глибока аналітика даних, вивчення практичного світового і національного досвіду містяться у наукових висновках і пропозиціях В. Батиргарєєвої⁵, М. Карчевського⁶, В. Пашкова⁷. З-поміж розмаїття наукових і прикладних розвідок привертають увагу опубліковані доповіді науковців НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса

³

⁴ Тесхін Зія 'Емпатичний штучний інтелект: трансформація охорони психічного здоров'я та не тільки за допомогою емоційного інтелекту' (2023) <<https://www.unite.ai/uk/>> (дата звернення: 11.09.2024)

⁵ Батиргарєєва В. С. 'Модернізація кримінально-правової охорони інформаційного простору України' (2022) 43 Питання боротьби зі злочинністю 11–23. <<http://pbz.nlu.edu.ua/issue/view/15815>> (дата звернення: 11.09.2024)

⁶ 'Штучний інтелект та протидія злочинності' (Сайт професора Карчевського, 2020) <<https://karchevskiy.com/2020/11/06/ai-vs-crime/>> (дата звернення: 11.09.2024)

⁷ Pashkov V. M., Harkusha A. O., Soloviov O. S. 'The impact of the introduction of artificial intelligence technologies on the current human rights and freedoms concept' (2023) 51 (6) Polski Merkuriusz Lekarski Polish Medical Journal 646–653. <<http://dx.doi.org/10.36740/Merkur202306111>> (дата звернення: 11.09.2024)

¹ Робочий план відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права на I-IV квартали 2024 року.

² Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.09.2024); 'Дорожня карта з регулювання штучного інтелекту в Україні' (Урядовий портал, 2023). <<https://www.kmu.gov.ua/news/rehulivannia-shtuchnoho-intelektu-v-ukraini-mintsyufry-prezentuvalo-dorozhniu-kartu>> (дата звернення: 11.09.2024)

са НАПрН України (Г. Авдєєва Ю. Рєпїна та ін.)¹. Правове регулювання штучного інтелекту в Україні досліджували Ю. Муравська, Т. Слїпченко, А. Ніколаєв, Ю. Деркаченко, В. Бегей, Г. Румянцев, О. Дубно, О. Марченко, П. Пряникова, В. Пряников². Проблематика соціально-виховної роботи в установах виконання покарань була предметом наукових розвідок К. Автухова, А. Степанюка, І. Яковець³, О. Шкути⁴. Перспективи використання цифрових технологій для реалізації права засуджених на освіту презентовані у колективній монографії науковців відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права НДІ вивчення про-

блем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України за редакцією В. Пивоварова⁵. Пріоритизація основоположних прав людини під час використання штучного інтелекту визначена у дослідженні Ю. Коваленка, М. Войнова⁶, рекомендаціях Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Д. Лубінця⁷, науковій розвідці С. Шаєлу, Ю. Разметаєво⁸.

Вивчення значного масиву наукових джерел, нормативно-правових актів, регуляторних і консультативних документів щодо використання систем штучного інтелекту⁹ засвідчує, що у контексті дотримання прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими в Україні ця проблема наразі потребує міждисциплінарного дослідження, конкретизації методологічного базису та дослідницького інструментарію, адже практика втілення відповідних напрацювань, з одного боку, зумовлюється актуальністю запитів на інформаційну безпеку, інформаційну гігієну та цифрову екологію, а, з другого, – ускладнюється воєнним станом і викликами, пов'язаними з інформаційною війною. Особливо слід привернути увагу на вразливість контингенту засуджених і ув'язнених осіб, залежність імплементаційних практик від національної й регіональної зумовлених особливостей розвитку системи покарань, специфіку соціально-виховної роботи з різними віковими категоріями засудже-

¹ Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності: матеріали наук.-практ. онлайн-семінару (м. Харків, 5 листоп. 2020 р.) 112; Використання цифрових технологій у криміналістиці та судовій експертизі: матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу (м. Харків, 11 груд. 2023 р.) 144. <https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2024/03/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%A6%D0%A2_2024_%D0%9D%D0%94%D0%86-%D0%92%D0%9F%D0%97-1_compressed.pdf> (дата звернення: 11.09.2024); Рєпїна Ю. Аналітична довідка щодо меж застосування штучного інтелекту в кримінальному провадженні (НДІ ВПЗ ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України, 2023) <<https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2023/08/>>; Третій рівень освіти в Україні: актуальні питання підготовки дисертацій з криміналістики в сучасних реаліях війни: зб. матеріалів наук.-практ. круглого столу (м. Харків, 14 груд. 2023 р.) 190. <<https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2024/06/>> (дата звернення: 11.09.2024); Цифрова трансформація кримінального провадження в умовах воєнного стану: матеріали круглого столу, присвяч. Всеукр. тижню права (м. Харків, 23 груд. 2022 р.) 148 <<https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2023/>> (дата звернення: 11.09.2024)

² Муравська Ю., Слїпченко Т. 'Правове регулювання штучного інтелекту в Україні та світі' (2024) 1 (37) Актуальні проблеми правознавства 188–195. <<https://arj.wunu.edu.ua/index.php/arj/article/view/1833/1885>> (дата звернення: 11.09.2024); Ніколаєв А., Деркаченко Ю., Бегей В., Румянцев Г., Дубно О., Марченко О. Права людини в епоху штучного інтелекту: виклики та правове регулювання (2024) <https://eu4digitalua.eu/wp-content/uploads/2024/02/guia_ukr_5.pdf> (дата звернення: 11.09.2024); Пряникова П., Пряников В. 'Перша у світовій історії Конституція Штучного Інтелекту, Організація Об'єднаних Націй, Нью-Йорк, 2023–2025' (2023) 2 (3) International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy <<https://doi.org/10.46299/j.isjpr.20230203.01>> (дата звернення: 11.09.2024)

³ Степанюка А. Ф. (ред) Теоретичні питання удосконалення кримінально-виконавчого законодавства України та практики його застосування: монографія (Право, 2021) 488.

⁴ Шкута О. О. 'Теоретико-прикладні засади функціонування кримінально-виконавчої системи України'. (дис докт юрид наук Класичний приватний університет; Університет державної фіскальної служби України, Ірпін) <<https://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%A8%D0%BA%D1%83%D1%82%D0%B8-%D0%9E.%D0%9E..pdf>>

⁵ Пивоваров В. В. (ред) Право засуджених на освіту в установах виконання покарань: виклики, рішення, перспективи: монографія (Право, 2023) 110. DOI: <<https://doi.org/10.31359/9789669986801>>

⁶ Коваленко Ю., Войнов М. 'Штучний інтелект та права людини: орієнтири та обмеження у контексті національної безпеки та оборони' (Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2024) <https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/Preview_AI_human_right_A4-1.pdf>

⁷ Використання штучного інтелекту: переваги та ризики. Рекомендації Уповноваженого. (Омбудсман України, 04.06.2024) <https://ombudsman.gov.ua/news_details/vikoristannya-shtuchnogo-intelektu-perevagi-ta-riziki-rekomendaciyi-upovnovazhenogo>

⁸ Shaelou S. L., Razmetaeva Y. 'Challenges to Fundamental Human Rights in the age of Artificial Intelligence Systems: shaping the digital legal order while upholding Rule of Law principles and European values' (2023) 42 (4) ERA Forum 567–587 <DOI: <https://doi.org/10.1007/s12027-023-00777-2>>

⁹ Міжнародні керівні принципи Хіросімацького процесу для передової системи ШІ URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/hiroshima-process-international-guiding-principles-advanced-ai-system>; Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту у сфері медіа. 2024. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A8%D0%86_%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0.docx.pdf (дата звернення: 12.07.2024)

них, підготовленість працівників пробації (цифрові компетентності користувачів системами штучного інтелекту), реальні запити працівників психологічних служб у структурі Державної кримінально-виконавчої служби України. Викладене доводить доцільність цієї наукової розвідки.

Мета статті: визначення актуальних аспектів використання систем штучного інтелекту у контексті дотримання прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими в Україні.

Виклад основного матеріалу. Насамперед звернемо увагу на те, що наразі нейромережі і системи штучного інтелекту інтенсивно розвиваються. Це означає, що безперервно відбуваються трансформації, а міжгалузеві і міждисциплінарні зв'язки зазнають динамічних перетворень, які часто можуть мати провокативний характер стосовно основоположних прав і свобод людини. Зокрема, відкритими залишаються питання щодо рівності і неприпустимості будь-якої дискримінації в усіх сферах суспільно-правових відносин. Також має місце широка дискусія щодо об'єктивності забезпечення приватності. Крім того, в умовах запровадженого в Україні воєнного стану особлива увага має бути спрямована на попередження ризиків, пов'язаних із комунікаціями, опосередкованими цифровими застосунками і системами штучного інтелекту, де можуть мати місце впливи представників держав-агресорів і держав – спонсорів тероризму. З огляду на правові акценти імплементації дороговказів прийнятого парламентом Ради Європи Закону про штучний інтелект у цій публікації виділимо такі сфери використання систем штучного інтелекту:

- профілактика і попередження порушень чинного законодавства у дослідницькій, освітній, право-просвітницькій, консультативній роботі стосовно дотримання академічної доброчесності;

- цілеспрямовані організаційно-правові та інституційні заходи на індивідуальному, колективному, а також на рівні співпраці з різними інституціями для імплементації ратифікованих міжнародних нормативно-правових актів, документів концептуального змісту у цифровізації та поширенні інформаційно-комунікаційних технологій з елементами штучного інтелекту;

- права й обов'язки працівників і відповідні гарантії їх дотримання у сфері кібербезпеки;

- практика соціально-виховної роботи, організація реалізації програм диференційованого ви-

ховного впливу, корекційних і реабілітаційних програм, освітнього процесу, допрофесійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації засуджених із метою їх подальшої соціальної адаптації;

- розробка регламентів використання систем штучного інтелекту в роботі центрів пробації, психологічних служб у структурах Державної кримінально-виконавчої служби України, соціальному патронажі осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, абілітації осіб з інвалідністю та осіб з обмеженнями повсякденного функціонування.

Цей перелік сфер використання систем штучного інтелекту для забезпечення прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими не є вичерпним. Перспективи подальшої розробки проблеми можна визначати у межах галузі знань «Право», на міждисциплінарному рівні, у розрізі прикладних досліджень. Крім того, певні орієнтири визначено у резюме, викладеному С. Орловим – экс-заступником Міністра юстиції України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації: розвиток Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, оцінка ризиків вчинення повторних кримінальних правопорушень КАСАНДРА, Електронний суд, конструктор звітів і сховище даних, електронний моніторинг, «Пробація в смартфоні», оцінка поточної точності статистичних і динамічних факторів, системи штучного інтелекту для виявлення залежностей та коригування статистичних і динамічних факторів, реєстрація «to be» у Дії, єдина платформа дистанційної освіти ДКВС¹.

Авторка одностайна з дослідниками² в тому, що прогрес систем штучного інтелекту зумовлює нові виклики в дотриманні прав людини. Зокрема, йдеться про виклики в дотриманні основоположних прав, пов'язаних із використанням алгоритмів обробки персональних даних і якості обробки таких даних у роботі з особами, які перебувають в установах покарань чи відбувають покарання, не пов'язані із позбавленням волі. Наприклад, постають такі запитання:

¹ Орлов С. 'Цифровізація діяльності Державної кримінально-виконавчої служби' *Реформа пробації: можливість обирати майбутнє* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 квітня 2024 р.) 38–43.

² Shaelou S. L., Razmetaeva Y.; Pashkov V. M., Harkusha A. O., Soloviov O. S.

– звідки надходять дані (не лише персональні, а й такі, що впливають на розрахунок оцінки ризиків вчинення особою повторного злочину) про статистичні і динамічні фактори, схильність особи до неправомірної поведінки, рівень залежності особи від психоактивних речовин тощо?

– хто несе відповідальність за збір, зберігання, цільове використання та розповсюдження даних?

– яка персональна інформація міститься в цих даних? Яким чином забезпечується повнота і вичерпність таких даних? Яким чином відбувається корекція у разі зміни даних?

– якою є мета алгоритму обробки даних? Яким чином застосований спосіб алгоритму забезпечує рівність і неприпустимість будь-яких форм і проявів дискримінації, маніпуляцій, інших негативних моментів, що позначаються на реалізації прав на життя, гідність, приватність, лікарську таємницю?

– як визначаються часові і географічні межі для збору даних? Яким чином забезпечується кореляція даних із ситуативними особливостями збору даних (наприклад, якість фокус-груп, глибинних інтерв'ю, доцільність використання таких проєктивних методів, як асоціація, експресія, завершення ситуації, конструювання ситуації)?

– що конкретно з наданих даних використовується для побудови елементів системи, яка впливає на кінцевий результат (оцінка ризиків вчинення повторного злочину, схильність до неправомірної поведінки, інструменти і програми ресоціалізації засудженої особи тощо)?

– яким чином зберігаються архіви таких даних? Хто несе відповідальність за збереження даних у хмарних сховищах від несанкціонованого вилучення або використання?

Перелічене не вичерпує перелік проблемних питань. Загальні питання так само презентовані у Білій книзі з регулювання штучного інтелекту в Україні¹. Відповіді на ці та подібні інші запитання впливають на забезпечення принципів верховенства права й утвердження європейських демократичних цінностей. При цьому важливою вимогою є неприпустимість будь-яких проявів дискримінації у використанні систем штучного інтелекту під час розробки проблем дотримання

прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими в Україні.

Використання систем штучного інтелекту для профілактики і попередження порушень чинного законодавства у дослідницькій, освітній, правопросвітницькій, консультативній роботі (у тому числі моніторів НПМ) стосовно дотримання академічної доброчесності може передбачати таку рекомендацію, як пряме маркування сформованого інформаційного, дорадчого, візуального, навчального, методичного та ін. контенту для його однозначної ідентифікації відповідно до ст. 33 Закону України «Про авторське і суміжні права», котрою передбачено «право особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою»².

Фахівцям (працівникам пробації, моніторам НПМ, структур Державної кримінально-виконавчої служби, досвідченим науковцям і дослідникам-початківцям, працівникам соціальних служб, правозахисних організацій, громадських спільнот, іншим фахівцям, які долучаються до соціального, психологічної підтримки і педагогічного патронажу засуджених осіб і тих, хто перебуває під вартою) рекомендується використовувати бічну інформаційну панель на онлайн-платформах із даними про політику користування, конфіденційності під час використання конкретної системи штучного інтелекту чи нейромережі. Це передбачає обов'язкову кореляцію цілей і способів використання штучного інтелекту відповідно до політики конкретного сервісу. Важливо переконатися, що усі інші користувачі системою штучного інтелекту чи конкретним цифровим сервісом, задіяні для спільної роботи, так само обізнані і дотримуються встановлених умов та правил. У дослідницькій, професійній діяльності доречно на системному рівні користуватися приписами щодо створення бібліографічних описів будь-якого документа, продукту, навчального чи інформаційного контенту, згенерованого за допомогою штучного інтелекту.

Наголосимо, що Artificial Intelligence Act вже визнано еталонним у царині регулювання технологій і систем штучного інтелекту³. Україна для

² Про авторське право і суміжні права: Закон України. Документ 2811-IX, чинний, поточна редакція від 15.04.2023, підстава 2974-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

³ 'Європейська Комісія вітає політичну домовленість щодо Закону про штучний інтелект' (Delegation of the European Union to Ukraine, 11.12.2023). <<https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/>>

¹ Румянцев Г. (від. за роз.) Біла книга з регулювання штучного інтелекту в Україні. <<https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A8%D0%86.pdf>>

повноправного членства в ЄС має ретельно вивчити і результативно імплементувати прийнятий Закон з урахуванням положень національного законодавства у частині організаційно-правових та інституційних заходів на індивідуальному, колективному, а також на рівні співпраці з різними інституціями у відповідності до ратифікованих міжнародних нормативно-правових актів, документів концептуального змісту¹. Це може передбачати визначення на рівні інституції, установи, організації чи спільноти правил безпечного використання систем штучного інтелекту, застережних приписів щодо заборони певних практик штучного інтелекту, зокрема щодо неприпустимості використання систем штучного інтелекту, розробниками чи бенефіціарами, власниками хмарних сховищ яких є громадяни чи представники держав-агресорів, держав – спонсорів тероризму. Також доцільною є конкретизація вимог і приписів щодо використання штучного інтелекту, призначеного для взаємодії з фізичними особами, систем розпізнавання емоцій і біометричної категоризації, які використовуються для створення або обробки зображень, аудіо- чи відеоконтенту, чіткої конкретизації прав і обов'язків працівників та відповідних гарантій їх дотримання. Для забезпечення якості і результативності внутрішнього управління на рівні установи чи закладу мають бути розроблені алгоритми моніторингу та нагляду за використанням штучного інтелекту, процедури подання і розгляду скарг про порушення визначених правил.

Зазначимо, що європейський підхід до використання систем штучного інтелекту передбачає обов'язковість підкріплення такого використання програмами формування необхідних компетентностей і навичок у сфері штучного інтелекту, цифрової освіти, інформаційної безпеки, цифрової гігієни² усіх користувачів. У цьому ключі варто звернути увагу на те, що навіть Мінімальними стандартними правилами поведіння з в'язнями³

¹ Угода лідерів G7 щодо Керівних принципів і Кодексу поведінки щодо штучного інтелекту від 30 жовтня 2023. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5379

² Румянцев Г. (від. за роз.) *Біла книга з регулювання штучного інтелекту в Україні*. <<https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A8%D0%86.pdf>>

³ Мінімальні стандартні правила поведіння з в'язнями від 30.08.1955 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text

визначено доцільність максимального наближення умов до реального життя на свободі (освіта, медичне обслуговування, відпочинок і культурне дозвілля, ставлення персоналу, неприпустимість дискримінації тощо). Наприклад, DigComp (2016) пропонує інструмент для покращення цифрової компетентності громадян, що включає: інформаційну грамотність та грамотність щодо роботи з даними; комунікацію та взаємодію; цифровий контент; безпеку; вирішення проблем⁴.

Разом із тим постають запитання: наскільки цифрові технології доступні особам, які перебувають у місцях несвободи? Чи рівні такі особи у відкритому доступі до інформальної і формальної освіти в цьому напрямі? Здавалося б, це нетотожні моменти порівняно із правом на життя, гідність і заборону катувань. Однак стрімка цифровізація усіх сфер суспільно-правових відносин, вразливість категорії осіб, про яку йдеться, прогрес у використанні маніпулятивних технологій у цифровому інформаційному просторі, сталі стереотипні уявлення про рівень загальної культури в установах виконання покарань можуть породити такого рівня функціональну цифрову неграмотність, яка посилюватиме криміналізацію цифрового інформаційного простору і перешкоджатиме євроінтеграційним процесам в Україні.

Також слід зазначити, що Закон про штучний інтелект унормовує заходи щодо систем штучного інтелекту загального призначення на основі ризик-орієнтованого підходу за ключовими цінностями, як-от: безпека, справедливість, пріоритет прав і свобод людини. Тому значущим є систематичне інформування про нормування використання штучного інтелекту і профілактику порушень прав людини, зокрема, права на інтелектуальну власність, конфіденційність, професійну та загальну етику.

У листопаді 2023 р. у Великій Британії відбувся Перший міжнародний саміт, присвячений питанням безпеки штучного інтелекту. За результатами саміту Україною підписано Декларацію Блетчлі, якою визначено активності міжнародної співпраці під час досліджень безпеки штучного інтелекту. Для подолання ризиків запропоновано використовувати штучний інтелект у виключно

⁴ Vuorikari R, Punie Y, Carretero Gomez S and Van Den Brande G. DigComp 2.0: *The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: the Conceptual Reference Model* (Publications Office of the European Union, 2016) <<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101254>>

безпечний спосіб. Це, на наш погляд, може стосуватися й практик соціально-виховної роботи, реалізації програм диференційованого виховного впливу, корекційних і реабілітаційних програм, заходів соціальної адаптації, організації освітнього процесу, професійної адаптації засуджених та осіб, які перебувають під вартою, зокрема: використання віртуальних тренажерів соціальної комунікації, емпатії, рефлексій, віртуальні психологи і програми правового консультування.

Розроблення регламентів використання систем штучного інтелекту в роботі центрів пробації, психологічних служб у структурах Державної кримінально-виконавчої служби України, соціального патронажу осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, абілітації осіб з інвалідністю, осіб з обмеженнями повсякденного функціонування має супроводжуватися відповідними приписами етичних кодексів конкретних установ чи організацій, спільнот. У таких кодексах варто визначати шляхи реалізації принципів корисності, доцільності й достовірності використання (у тому числі розумного пристосування і створення інклюзивного ресоціалізуючого середовища з використанням конкретних систем штучного інтелекту (наприклад, InMind VR – тренажер соціально-емоційного інтелекту і ментального здоров'я; симулятори надзвичайних ситуацій і екстреної евакуації)) контенту, згенерованого штучним інтелектом (при цьому пам'ятаємо, що машинне навчання не виключає збоїв і помилок, тому відповідальні користувачі повинні критично сприймати такий контент); логічності, структурованості й однозначності (максимальна простота візуального контенту з урахуванням вимог забезпечення рівності і недопущення будь-якої дискримінації); єдності виховних впливів, створення зовнішніх мотивів для самокорекції, самонавчання та розвитку.

Висновки. Отже, серед актуальних аспектів використання систем штучного інтелекту у контексті дотримання прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими в Україні виділено такі, як: профілактика і попередження

порушень чинного законодавства у дослідницькій, освітній, право-просвітницькій, консультативній роботі щодо дотримання академічної доброчесності; цілеспрямовані організаційно-правові та інституційні заходи для імплементації ратифікованих міжнародних нормативно-правових актів, документів концептуального змісту, етичних кодексів; визначення відповідних прав і обов'язків працівників та гарантій їх дотримання чинним національним законодавством у контексті кібербезпеки; доцільна практика соціально-виховної роботи, реалізації програм диференційованого виховного впливу, корекційних і реабілітаційних програм, загальної і професійної освіти з метою соціальної адаптації; розумне й обґрунтоване використання систем емпатичного штучного інтелекту в роботі центрів пробації, психологічних служб у структурах Державної кримінально-виконавчої служби України, соціального патронажу осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк.

Окремим надзвичайно перспективним для наукового аналізу і прикладного втілення напрямом є використання інструментарію систем штучного інтелекту для патронажу та абілітації осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у випадках інвалідності таких осіб чи наявності обмежень повсякденного функціонування (аналітика даних, освіта і психологічна підтримка, управління завданнями, медичне і правове консультування тощо). До того ж сьогодні інтенсивно розробляються системи, що імітують і можуть замінити певною мірою взаємодію між людьми (наприклад, популярні помічники і компаньйони Siri, Alexa, Google Assistant). Водночас вкрай важливо усвідомлювати під час використання систем штучного інтелекту у контексті дотримання прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими: «Технологія настільки хороша, наскільки хороший її програміст»¹.

¹ Meredith Somers 'Emotion AI, explained' (MIT Management, 8March 2019) < <https://mitsloan.mit.edu/ideas-made-to-matter/emotion-ai-explained> >

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Artificial Intelligence Act: MEPs adopt landmark law. 2024 URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240308IPR19015/artificial-intelligence-act-meps-adopt-landmark-law> (in English)

2. Minimalni standartni pravyla povodzhennia z viazniamy vid 30.08.1955 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text (in Ukrainian)
3. Mizhnarodni kerivni pryntsyipy Khirosimskoho protsesu dlia peredovoi systemy ShI URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/hiroshima-process-international-guiding-principles-advanced-ai-system> (in Ukrainian)
4. Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy. Dokument 2811-IX, chynnyi, potochna redaktsiia vid 15.04.2023, pidstava – 2974-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (in Ukrainian)
5. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku shtuchnoho intelektu v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 hrudnia 2020 r. № 1556-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (in Ukrainian)
6. Rekomendatsii z vidpovidalnoho vykorystannia shtuchnoho intelektu u sferi media. 2024. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A8%D0%86_%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0.docx.pdf (in Ukrainian)
7. Uhoda lideriv G7 shchodo Kerivnykh pryntsyipiv i Kodeksu povedinky shchodo shtuchnoho intelektu. 2023 URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5379 (in Ukrainian)

Bibliography

Authored books

1. Nikolaiev A., Derkachenko Yu., Behei V., Rumiantsev H., Dubno O., Marchenko O. *Prava liudyny v epokhu shtuchnoho intelektu: vyklyky ta pravove rehuliuвання* [Human rights in the era of artificial intelligence: challenges and legal regulation] (2024) <https://eu4digitalua.eu/wp-content/uploads/2024/02/guia_ukr_5.pdf> (in Ukrainian)
2. Riepina Yu. *Analychna dovidka shchodo mezh zastosuvannia shtuchnoho intelektu v kryminalnomu provadzheni* [Analytical reference on the limits of the use of artificial intelligence in criminal proceedings] (NDI VPZ im. akad. V. V. Stashysa NAPrN Ukrainy, 2023) <<https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2023/08/>> (in Ukrainian)
3. Vuorikari R, Punie Y, Carretero Gomez S and Van Den Brande G. *DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: the Conceptual Reference Model* (Publications Office of the European Union, 2016) <<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101254>> (in English)

Edited books

4. Stepaniuka A. F. (red) *Teoretychni pytannia udoskonalennia kryminalno-vykonavchoho zakonodavstva Ukrainy ta praktyky yoho zastosuvannia : monohrafiia* [Theoretical issues of improvement of the criminal law of Ukraine and the practice of its application: monograph] (Pravo, 2021) 488 (in Ukrainian)
5. Pyvovarov V. V. (red) *Pravo zasudzhennykh na osvitu v ustanovakh vykonannia pokaran: vyklyky, rishennia, perspektyvy: monohrafiia* [The right of convicts to education in penal institutions: challenges, solutions, prospects: monograph] (Pravo, 2023) 110. DOI: <<https://doi.org/10.31359/9789669986801>> (in Ukrainian)
6. Rumiantsev H. (vid. za roz.) *Bila knyha z rehuliuвання shtuchnoho intelektu v Ukraini*. [White paper on the regulation of artificial intelligence in Ukraine.] <<https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A8%D0%86.pdf>> (in Ukrainian)

Journal articles

7. Pashkov V. M., Harkusha A. O., Soloviov O. S. 'The impact of the introduction of artificial intelligence technologies on the current human rights and freedoms concept' (2023) 51 (6) *Polski Mercuriusz Lekarski Polish Medical Journal* 646–653. <<http://dx.doi.org/10.36740/Merkur202306111>> (in English)
8. Shaelou S. L., Razmetaeva Y. 'Challenges to Fundamental Human Rights in the age of Artificial Intelligence Systems: shaping the digital legal order while upholding Rule of Law principles and European values' (2023) 42 (4) *ERA Forum* 567–587 <DOI: <https://doi.org/10.1007/s12027-023-00777-2>> (in English)
9. Batyrhareieva V. S. 'Modernizatsiia kryminalno-pravovoi okhorony informatsiinoho prostoru Ukrainy' [Modernization of the criminal law protection of the information space of Ukraine] (2022) 43 *Pytannia borotby zi zlochynnistiu* 11–23 (in Ukrainian)
10. Muravska Yu., Slipchenko T. 'Pravove rehuliuвання shtuchnoho intelektu v Ukraini ta sviti' [Legal regulation of artificial intelligence in Ukraine and the world] (2024) 1 (37) *Aktualni problemy pravoznavstva* 188–195. <<https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1833/1885>> (in Ukrainian)
11. Prianykova P., Prianykov V. 'Persha u svitovii istorii Konstytutsiia Shtuchnoho Intelektu, Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii, Niu-York, 2023–2025' [The first ever Constitution of Artificial Intelligence, United Nations, New York, 2023–2025] (2023) 2 (3) *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy* <<https://doi.org/10.46299/j.isjpp.20230203.01>> (in Ukrainian)

Conference papers

12. Orlov S. 'Tsyfrovizatsiia diialnosti Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby' [Digitization of the activities of the State Criminal Enforcement Service] *Reforma probatsii: mozhlyvist obyraty maibutnie* : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 26 kvitnia 2024 r.) 38–43 (in Ukrainian)
13. 'Evropeiska Komisiia vitaie politychnu domovlenist shchodo Zakonu pro shtuchnyi intelekt' [The European Commission welcomes the political agreement on the Law on Artificial Intelligence] (Delegation of the European Union to Ukraine, 11.12.2023). <<https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/>> (in Ukrainian)
14. *Tretii riven osvity v Ukraini: aktualni pytannia pidhotovky dysertatsii z kryminalistyky v suchasnykh realiakh viiny* [The third level of education in Ukraine: topical issues of the preparation of dissertations on criminology in the modern realities of war]: zb. materialiv nauk. prakt. kruhloho stolu (m. Kharkiv, 14 hrud. 2023 r.) 190. <<https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2024/06/>> (in Ukrainian)
15. *Tsyfrova transformatsiia kryminalnoho provadzhenia v umovakh voiennoho stanu* [Digital transformation of criminal proceedings under martial law]: materialy kruhloho stolu, prysviach. Vseukr. tyzhniu prava (m. Kharkiv, 23 hrud. 2022 r.) 148 <<https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2023/>> (in Ukrainian)
16. *Vykorystannia tekhnologii shtuchnoho intelektu u protydivi zlochynnosti* [The use of artificial intelligence technologies in the fight against crime]: materialy nauk.-prakt. onlain-seminaru (m. Kharkiv, 5 lystop. 2020 r.) 112 (in Ukrainian)
17. *Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnologii u kryminalistytsi ta sudovii ekspertyzi* [Use of digital technologies in forensics and forensics]: materialy mizhnar. nauk.-prakt. kruhloho stolu (m. Kharkiv, 11 hrud. 2023 r.) 144. <https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2024/03/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%A6%D0%A2_2024_%D0%9D%D0%94%D0%86-%D0%92%D0%9F%D0%97-1_compressed.pdf> (in Ukrainian)

Thesis

18. Shkuta O. O. 'Teoretyko-prykladni zasady funktsionuvannia kryminalno-vykonavchoi systemy Ukrainy' [Theoretical and applied principles of functioning of the criminal enforcement system of Ukraine] (dys dokt yuryd nauk Klasychnyi pryvatnyi universytet; Universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy, Irpin) <<https://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%A8%D0%BA%D1%83%D1%82%D0%B8-%D0%9E.%D0%9E..pdf>>

Websites

19. 'Dorozhnia karta z rehulivannia shtuchnoho intelektu v Ukraini' [Roadmap for regulation of artificial intelligence in Ukraine] (Uriadovy portal, 2023). <<https://www.kmu.gov.ua/news/rehulivannia-shtuchnoho-intelektu-v-ukraini-mintsyfry-prezentovalo-dorozhniu-kartu>> (in Ukrainian)
20. Kovalenko Yu., Voinov M. 'Shtuchnyi intelekt ta prava liudyny: oriietry ta obmezhenia u konteksti natsionalnoi bezpeky ta oborony' [Artificial Intelligence and Human Rights: Guidelines and Limitations in the Context of National Security and Defense] (Ukrainska Helsinska spilka z prav liudyny, 2024) https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/Preview_AI_human_right_A4-1.pdf (in Ukrainian)
21. Meredith Somers 'Emotion AI, explained' (MIT Management, 8March 2019) <<https://mitsloan.mit.edu/ideas-made-to-matter/emotion-ai-explained>> (in English)
22. 'Shtuchnyi intelekt ta protydiva zlochynnosti' [Artificial intelligence and countering crime] (Sait profesora Karchevskoho, 2020) <<https://karchevskiy.com/2020/11/06/ai-vs-crime/>> (in Ukrainian)
23. Teskhin Ziia 'Empatychni shtuchnyi intelekt: transformatsiia okhorony psykhychnoho zdorovia ta ne tilky za dopomohoiu emotsiinoho intelektu' [Empathic AI: Transforming mental health care and beyond with emotional intelligence] (2023) <<https://www.unite.ai/uk/>> (in Ukrainian)
24. 'Vykorystannia shtuchnoho intelektu: perevahy ta ryzyky. Rekomendatsii Upovnovazhenoho' [Using artificial intelligence: benefits and risks. Recommendations of the Commissioner] (Ombudsman Ukrainy, 04.06.2024) <https://ombudsman.gov.ua/news_details/vikoristannya-shtuchnogo-intelektu-perevagi-ta-riziki-rekomendaciyi-upovnovazhenogo> (in Ukrainian)

Ворожбит-Горбатюк В. Використання штучного інтелекту під час розроблення проблем дотримання прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими в Україні.

У статті автор актуалізує проблеми процесів трансформації комунікацій і проникнення цифрових технологій, у тому числі систем штучного інтелекту, в усі сфери дослідницької, організаційно-методичної, просвітньої,

педагогічної та інших видів діяльності, широкого наукового дискурсу безпечного використання систем штучного інтелекту для забезпечення прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими. Акцентовано увагу на реалізації завдань Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні у межах фундаментального дослідження на тему «Дотримання прав людини при виконанні покарань і поведженні із засудженими в Україні».

Автором визначені такі аспекти, як: профілактика і попередження порушень чинного законодавства у дослідницькій, освітній, правопросвітницькій, консультативній роботі щодо дотримання академічної доброчесності; цілеспрямовані організаційно-правові та інституційні заходи для імплементації ратифікованих міжнародних нормативно-правових актів, документів концептуального змісту, етичних кодексів; визначення відповідних прав і обов'язків працівників та гарантій їх дотримання чинним національним законодавством щодо кібербезпеки; доцільна практика соціально-виховної роботи, реалізації програм диференційованого виховного впливу, корекційних і реабілітаційних програм, загальної і професійної освіти з метою соціальної адаптації; розумне й обґрунтоване використання систем емпатичного штучного інтелекту в роботі центрів пробації, психологічних служб у структурах Державної кримінально-виконавчої служби України, соціального патронажу осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк.

Перспективним аспектом виділено використання інструментарію систем штучного інтелекту для патронажу і абілітації осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у випадках інвалідності таких осіб чи наявності обмежень повсякденного функціонування.

Ключові слова: соціально-виховна робота, психологічна підтримка, ресоціалізація, реабілітація, права людини, установи виконання покарань, засуджена особа, монітор національного превентивного механізму.

Vorozhbit-Gorbatyuk V. The use of artificial intelligence in the development of human rights issues in the execution of sentences and treatment of convicts in Ukraine.

In the article, the author updates the problems of the processes of transformation of communications and the penetration of digital technologies, including artificial intelligence systems, into all areas of research, organizational and methodological, educational, pedagogical and other types of activities, a broad scientific discourse on the safe use of artificial intelligence systems to ensure human rights at execution of sentences and treatment of prisoners. Attention is focused on the implementation of the tasks of the Concept of the development of artificial intelligence in Ukraine within the framework of fundamental research on «Observance of Human Rights in the Execution of Sentences and Treatment of Prisoners in Ukraine».

The author identified the following aspects: prevention and prevention of violations of current legislation in research, educational, legal and educational, advisory work regarding the observance of academic integrity; targeted organizational and legal and institutional measures for the implementation of ratified international legal acts, documents of conceptual content, ethical codes; determination of the relevant rights and responsibilities of employees and guarantees of their compliance by the current national legislation regarding cyber security; expedient practice of social and educational work, implementation of programs of differentiated educational influence, correctional and rehabilitation programs, general and professional education for the purpose of social adaptation; reasonable and justified use of empathetic artificial intelligence systems in the work of probation centers, psychological services in the structures of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine, social patronage of persons who are serving or have served punishment in the form of restriction of liberty or deprivation of liberty for a certain period.

A promising aspect is the use of artificial intelligence tools for patronage and habilitation of persons who are serving or have served a sentence of restriction of liberty or imprisonment for a certain period, in cases of disability of such persons or restrictions on their daily functioning.

Key words: social and educational work, psychological support, resocialization, rehabilitation, human rights, penitentiary institutions, convicted person, monitor of the national preventive mechanism.

Стаття надійшла до редакції: 14.09.2024 р.

Прийнята до друку: 20.11.2024 р.